

**Gemeentelijk Programma
Water en Riolering
Vlieland 2024-2027**
Hoofdrapport

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0486076.100
revisie 04
8 mei 2024

Gemeentelijk Programma Water en Riolering Vlieland 2024-2027

Hoofdrapport

projectnummer 0486076.100
revisie 04
8 mei 2024

Auteurs

Gerlof Huisman
Ruud Boom

Opdrachtgever

Gemeente Vlieland
Postbus 10
8899 ZN VLIELAND

datum
8 mei 2024

beschrijving

vrijgave
O. Hornstra

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Achtergrond	4
1.2	Proces opstellen Gemeentelijk Programma Water en Riolering	5
1.3	Opbouw van het nieuwe GPWR	6
1.4	Leeswijzer hoofdrapport	6
2.	Wat moeten wij? - taken en verplichtingen	7
3.	Wat hebben wij? - de arealen anno 2023	9
4.	Wat hebben wij gedaan en wat moeten wij nog? - evaluatie huidig GRP	11
4.1	Doelstelling en speerpunten	11
4.2	Activiteiten, maatregelen en projecten	11
4.3	Financiën huidige GRP	11
4.4	De organisatie	12
5.	Waar willen we naar toe? - ambitie	13
5.1	Wat is onze ambitie?	13
5.2	Ambitie	13
6.	Wat betekent dit voor de financiën – de financiële paragraaf	18
6.1	Geraamde uitgaven van het voorkeursscenario	18
6.2	Balans te dekken lasten versus inkomsten uit de heffing	19
6.3	Lastenontwikkeling planperiode en middellange termijn	20
7.	Hoe gaan we het bekostigen? – heroverweging heffingsgrondslag	22
7.1	Huidige heffingsgrondslag	22
7.2	Nieuwe modelverordening rioolheffing	22
7.3	Overgang van rioolheffing naar Riool- en Waterzorgheffing	22
7.4	Overgang naar de riool- en waterzorgheffing is complex en moeten we zorgvuldig doen	23
8.	Hoe gaan we verder?	24

1. Inleiding

Vanaf begin 1900 is de hygiëne van Nederlandse huishoudens met sprongen vooruitgegaan door de komst van riolering. Dit heeft ook positieve effecten gehad op het milieu en de leefomgeving. Het effect van riolering op de volksgezondheid is van vergelijkbare betekenis als de vooruitgang in de medische wetenschap sinds die tijd. Tevens heeft optimalisatie plaatsgevonden van de rioleringsystemen. Daar waar in het verleden het verzamelde afvalwater nog rechtstreeks op oppervlaktewater werd geloosd, wordt afvalwater tegenwoordig eerst gezuiverd alvorens het in oppervlaktewater terechtkomt.

Riolering dient drie belangen:

1. Bescherming van de volksgezondheid en volkshygiëne;
2. Bescherming van het milieu;
3. Het in stand houden van de kwaliteit van de leefomgeving.

Sinds enige tijd heeft de gemeente ook verantwoordelijkheden op het gebied van grond- en hemelwater. Daardoor zijn de taken van de gemeente op dat gebied uitgebreid. Daarnaast worden deze taken door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen steeds belangrijker. Eind 2022 besloot de ministerraad dat water en bodem sturend moeten zijn bij beslissingen over de inrichting van de ruimte. Zij stuurde daarover een brief naar de Tweede Kamer met als onderwerp 'Water en Bodem Sturend' later vaak afgekort met de term WABOS. Het kabinet wil water en bodem sturend laten zijn bij beslissingen over de inrichting van ons land. In de brief worden diverse voorbeelden gegeven hoe dit kan worden bereikt, bijvoorbeeld door te kijken naar bouwlocaties, te zorgen voor minder afdekking van de bodem, of door zuiniger om te gaan met water. Dit betekent overigens niet automatisch dat het watersysteem en waterbeheer altijd moet voldoen aan de eisen van landgebruik en economie, maar dat deze beter worden afgestemd op de karakteristieken van bodem en water.

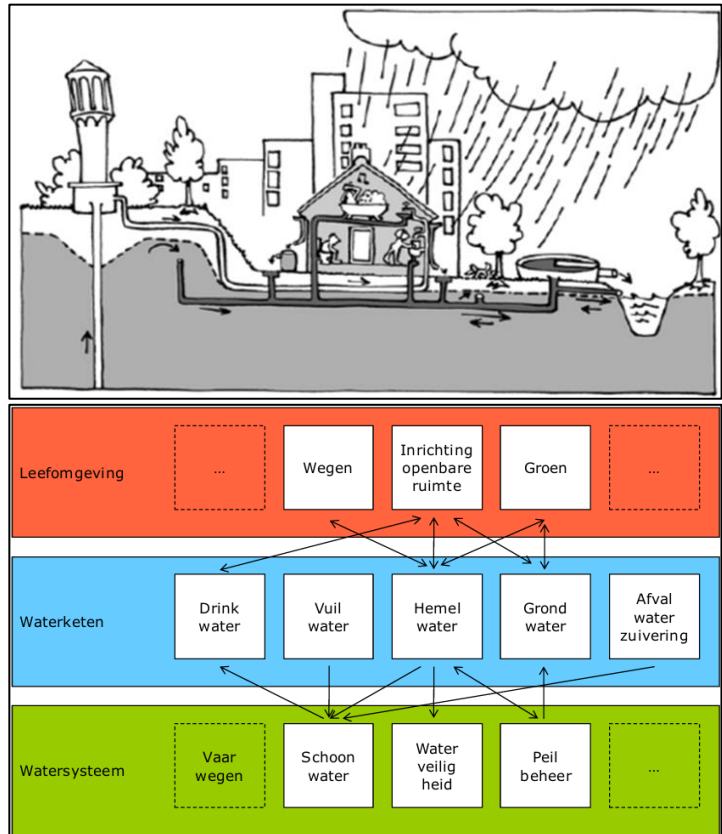
1.1 Achtergrond

De gemeentelijke watertaken zijn vastgelegd in drie wettelijke zorgplichten:

- Inzameling en transport van stedelijk afvalwater (art. 10.33 Wet milieubeheer);
- Doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater (art. 3.5 Waterwet);
- Het in het openbare, gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zo veel mogelijk te voorkomen of beperken voor zover doelmatig (art. 3.6 Waterwet).

Hoe een gemeente invulling aan geeft aan deze zorgplichten staat omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het opstellen en publiceren van een Gemeentelijk Rioleringsplan is sinds 1 januari 1994 verplicht. Door invoering van de Omgevingswet vervalt deze verplichting vanaf 2024. Ondanks dat de wettelijke planverplichting voor een GRP vervalt is toch besloten een nieuw plan op te stellen.

De omgeving waarin de gemeente haar wettelijke watertaken uitvoert is voortdurend aan verandering onderhevig. Invoering van de Omgevingswet brengt grote veranderingen in de wetgeving mee. Daarnaast heeft klimaatverandering een steeds grotere impact op hoe we binnen de openbare ruimte omgaan met opvang en verwerking van water, omdat dit zowel schaarser (droogte) als heviger (wateroverlast) gaat worden in de toekomst. Hoe we dat gaan doen, in welk tempo en wat daarin de inbreng wordt is in dit nieuwe Gemeentelijk Programma Water en Riolering (hierna GPWR) bepaald. De gemeentelijke watertaken hebben dus al lang niet enkel meer betrekking op de rioleringsbuizen onder de grond. Vanwege deze steeds breder wordende scope noemen we dit nieuwe plan dan ook niet meer een Rioleringsplan maar een Programma Water en Riolering.

Er is gekozen voor een looptijd van het programma van 4 jaar. Tegen het eind van die periode kan worden bekeken of het programma kan worden verlengd of dat een nieuw programma nodig is. Jaarlijks zal worden bekeken of het nodig is het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) te actualiseren, bijvoorbeeld vanwege gestegen prijzen in de weg- en waterbouw.

Het GPWR geeft inzicht in de aanleg, tijdige vervanging, verbeteringen, beheer en onderhoud van de benodigde voorzieningen en in de kosten van al deze facetten. Met dit nieuwe GPWR wordt uitwerking gegeven aan de nieuwe plankaders vanuit de Omgevingswet. Daarvoor bevat het GPWR onder andere een uitvoeringsprogramma, waarin duidelijk staat **wat** de gemeente de komende 4 jaar te wachten staat op het gebied van water, **wanneer** gemeentelijke taken uitgevoerd dienen te worden, **wie** waarvoor verantwoordelijk is en **hoeveel** dit gaat kosten.

1.2 Proces opstellen Gemeentelijk Programma Water en Riolering

Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor hoe wij in de toekomst wonen en werken. Daarom is er bij het opstellen van het GPWR aandacht uitgegaan naar het ophalen van input vanuit de samenleving. De gemeente kan maatregelen nemen in openbaar gebied, maar niet alles oplossen. Het is een gezamenlijke opgave waar ook bewoners een bijdrage kunnen (en moeten) leveren.

Voor het ophalen van input is begonnen met een bewonersavond op 27 juni 2023. Vervolgens zijn gesprekken gevoerd met de ketenpartners: de Provincie, de Ondernemersvereniging, Vitens, het Wetterskip, Rijkswaterstaat, WoonFriesland en Staatsbosbeheer. Tot slot is er nog meer input opgehaald onder de bewoners middels een enquête.

De resultaten vanuit de participatie zijn samengevat in een participatieverslag dat als bijlage is opgenomen in het achtergronddocument. Belangrijke thema's zijn opgehaald uit bestaande beleidsstukken (het Raadsbreed akkoord 2022-2026, de Omgevingsvisie Vlieland, het Meerjarenprogramma duurzame ontwikkeling 2023-2027 en het Meerjaren Onderhoudsprogramma rioleringen 2023-2032), de ambtelijke organisatie en het participatieproces om te komen tot een beleidskeuzenotitie. De beleidskeuzenotitie is tijdens de raadsvergadering van 18 december 2023 gepresenteerd.

De raad heeft in de vergadering gekozen voor het uitwerken van scenario C: klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit. Dit scenario is vervolgens uitgewerkt in dit Gemeentelijke Programma Water en Riolering.

1.3 Opbouw van het nieuwe GPWR

Het GPWR is opgebouwd uit 2 onderdelen:

- Dit **hoofdrapport** voor de verantwoordelijke bestuurders, politici en vaktechnisch personeel. Dit document bevat de hoofdlijnen en beschrijft onder andere de visie op de gemeentelijke watertaken, de beleidskeuzes in de vorm van ambities, strategie en speerpunten, de benodigde middelen en de consequenties voor de financiering.
- Het **achtergronddocument** met de relevante en verplichte (technische) onderbouwing die benodigd is geweest om het hoofdrapport op te stellen. Het achtergronddocument bevat onder andere een uitgebreide evaluatie van de afgelopen jaren, het participatieverslag, een nulmeting en een uitvoeringsprogramma om binnen de planperiode te gaan voldoen aan de beleidskeuzes. Er is bewust gekozen om het achtergronddocument verdiepend te laten zijn op het hoofdrapport en daarom zo min mogelijk herhaling op te nemen uit het hoofdrapport.

1.4 Leeswijzer hoofdrapport

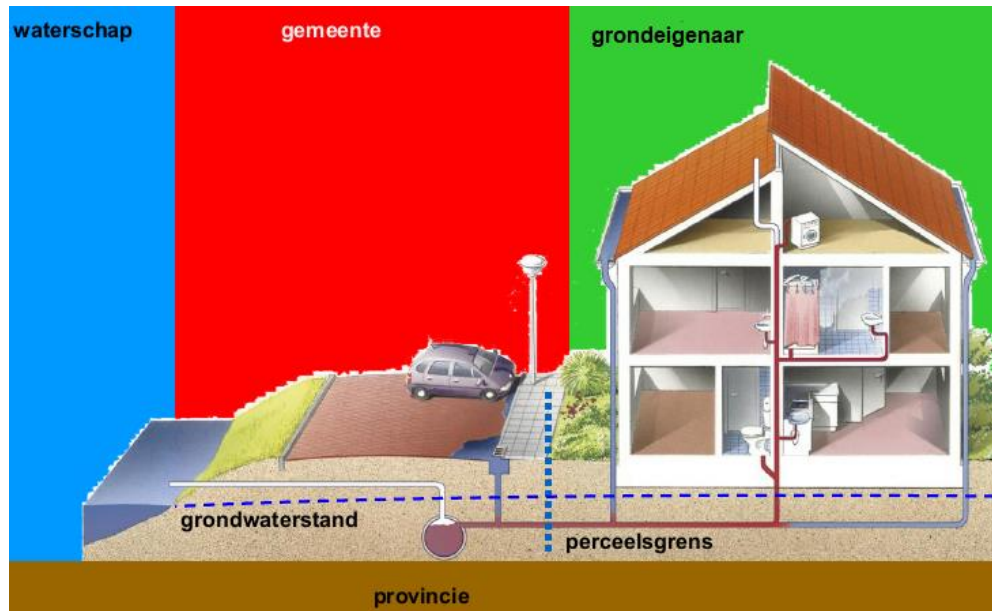
Dit hoofdrapport bestaat uit 8 hoofdstukken:

1. **Inleiding** - Achtergrond, methodiek, proces en doel van de notitie
2. **Wat moeten wij?** - Een overzicht van de opgave waar we voor staan
3. **Wat hebben wij?** - Een overzicht van de arealen
4. **Wat hebben wij gedaan en wat moeten wij nog?** - Evaluatie van het huidige GRP
5. **Waar willen wij naar toe?** - De ambitie voor de komende jaren
6. **Wat betekent dit voor de financiën?** – de financiële paragraaf
7. **Hoe gaan wij dit bekostigen?** – heroverweging van de heffingsgrondslag
8. **Hoe gaan wij verder?** - Het vervolg in dit proces

2. Wat moeten wij? - taken en verplichtingen

2.1 De taakstellingen en verplichtingen van de betrokken partijen

De zorg en verantwoordelijkheid voor water in de gemeente Vlieland ligt, naast de gemeente, in handen van Wetterskip Fryslân, Rijkswaterstaat, de Provincie Fryslân, drinkwaterbedrijf Vitens, Staatsbosbeheer en particulieren/de woningbouwvereniging/ondernemers.

De betrokkenen hebben verschillende taakstellingen en verplichtingen. Sommige verplichtingen zijn wettelijk vastgelegd, een aantal verplichtingen zijn vastgesteld in Europees, landelijk, provinciaal of regionaal beleid, maar ook zijn er eigen gemeentelijke normen bepaald, vastgelegd (en bestuurlijk goedgekeurd) in uitvoerend beleid. In sommige gevallen gaat het daarbij om resultaatverplichtingen, in andere gevallen zijn 'slechts' werknormen aangegeven.

De Vlielandse situatie is uniek in zijn karakter doordat het eiland zelfvoorzienend is en omringd door de zee. Vitens wint drinkwater uit de zoetwaterbel onder het eiland en het eiland heeft een eigen afvalwaterzuivering die door het Wetterskip wordt beheerd. De waterbalans van het eiland is daarom enorm belangrijk om nu en in de toekomst zelfvoorzienend te kunnen blijven. Hierin is de kamerbrief "water en bodem sturend" ook van groot belang en meegenomen in dit GPWR.

De Wet milieubeheer, de Waterwet en de Gemeentewet bepalen elk voor een deel wat de gemeente bij de gemeentelijke watertaken moet doen en hoe ze het moeten organiseren (dit is ook in het schema op de volgende pagina terug te vinden). Door het inwerkingtreden van de Omgevingswet gaan (delen van) de Waterwet en de Wet milieubeheer op in de nieuwe Omgevingswet. De zorgplichten op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater blijven echter bestaan. Wel vervalt de verplichting voor het opstellen van een GRP. Echter dient er nog steeds een onderbouwing van de rioolheffing opgesteld te worden en aansluitend aan de omgevingsvisie van de gemeente dienen er ook uitvoeringsprogramma's opgesteld te worden.

Dit nieuwe GPWR sluit aan bij de omgevingsvisie en het Meerjaren Onderhoudsplan riolering (MJOP) 2023-2032 en bevat bouwstenen voor de uitvoeringsprogramma's voor de periode 2024-2027. Ondanks dat het GPWR breder is dan alleen riolering (ook water), is het geen integraal programma voor alle taakvelden. Gemeente Vlieland stelt meerjarenonderhoudsprogramma's (MJOP's) op voor de meeste taakvelden. Nu de Omgevingswet van kracht is wordt geadviseerd om deze MJOP's goed op elkaar af te stemmen of een integraal uitvoeringsprogramma op te stellen.

Onderstaand schema toont op hoofdlijn de taken en verplichtingen van de betrokkenen.

Grondeigenaar (particulier)	<p>De grondeigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Daarom dient hij ook zelf maatregelen te treffen voor de verwerking van hemelwater en het voorkomen van grondwater over- en onderlast. Pas als van de particulier redelijkerwijs niet gevergd kan worden deze zorg in te vullen, ligt er een gemeentelijke taak voor het ontvangen van overtollig water, voor zover de gemeente dit doelmatig kan realiseren.</p> <p>Het inzamelen en transporteren van huishoudelijk afvalwater vanaf de eigen woning en perceel tot aan de erfgrens (naar het ontstoppingspunt) is ook een particuliere verantwoordelijkheid. Vanaf daar gaat de verantwoordelijkheid over naar de gemeente.</p> <p>Tot slot heeft de particulier een zorgplicht, waarbij hij niets mag doen waarvan redelijkerwijs verwacht kan worden dat dit problemen oplevert voor het riool, de omgeving, het (water)milieu of de zuivering. Deze voorschriften zijn vastgelegd in diverse besluiten waarop gemeente en waterschap toezicht houden.</p>
Staatsbosbeheer	<p>Als eigenaar van een groot deel van de gronden heeft Staatsbosbeheer een bijzondere positie op Vlieland. Staatsbosbeheer draagt de wettelijke taak tot het beheren en op duurzame wijze tot nut brengen van de gronden in haar beheer. Het grootste deel van de gronden op Vlieland is natuurgebied, dat door Staatsbosbeheer wordt onderhouden. Daarnaast voert Staatsbosbeheer watertaken uit onder auspiciën van het Wetterskip.</p>
Gemeente Vlieland	<p>Gemeente Vlieland is verantwoordelijk voor het inzamelen en transporteren van huishoudelijk afvalwater vanaf de particuliere erfgrens (het ontstoppingspunt) tot aan het overnamepunt. Dit is het punt waar het afvalwater wordt overgedragen aan de (verantwoordelijkheid van) de waterkwaliteitsbeheerder, voor de gemeente Vlieland is dit het Wetterskip.</p> <p>Tevens is de gemeente verantwoordelijk voor het transport van hemelwater indien de particulier zich hiervan op eigen terrein redelijkerwijs niet kan ontdoen en voor zover dit voor de gemeente doelmatig realiseerbaar is. Op Vlieland kan de particulier op eigen terrein veelal maatregelen treffen doordat de ondergrond zandig is.</p> <p>De gemeente heeft ook een verantwoordelijkheid voor de ontwatering van openbaar gebied (grondwaterzorgplicht). Dit betreft het voorkomen van structureel nadelige gevolgen van grondwater op openbaar gebied. Hierbij is de particulier verantwoordelijk voor het treffen van waterhuishoudkundige of bouwkundige maatregelen op eigen terrein om grondwateroverlast te voorkomen, voor zover deze niet aantoonbaar worden veroorzaakt door onrechtmatig handelen of nalaten van een ander.</p> <p>Tot slot draagt de gemeente zorg voor de inrichting en het beheer van gebieden en de integratie met andere beleidsterreinen.</p>
Rijkswaterstaat	<p>Rijkswaterstaat draagt zorg voor de waterveiligheid op Vlieland en zorgt dat deze voldoet aan de normeringen zoals wettelijk vastgelegd. Voor Vlieland verzorgt Rijkswaterstaat de dijkverzwaringen en zandsuppletie van de zachte keringen. Daarnaast beheert en ontwikkelt Rijkswaterstaat de rijkswateren (de Waddenzee en de Noordzee).</p>
Wetterskip Fryslân	<p>Wetterskip Fryslân is de waterkwaliteits- en waterkwantiteitsbeheerder en draagt zorg voor schoon (grond)water. Daarmee is het Wetterskip verantwoordelijk voor de afvoer van water, het (grond)waterpeilbeheer, het zuiveren van afvalwater en het beheer van grondwaterkwaliteit.</p>
Provincie Fryslân	<p>Provincie Fryslân formuleert het overall beleid voor de fysieke leefomgeving en water. Daarnaast is ze verantwoordelijk voor beheer van het diepe grondwater.</p>
Vitens	<p>Vitens is verantwoordelijk voor de levering van het drinkwater. Vitens haalt het drinkwater in Vlieland uit de grond, zuivert dit en verpompt het naar hun klanten.</p>
Rijk	<p>Het Rijk bepaalt (o.a. op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water) het wettelijk kader en de hoofdlijnen van het landelijke beleid voor het natuur- en waterbeheer.</p>

3. Wat hebben wij? - de arealen anno 2023

De totale vervangingswaarde van onze gemeentelijke voorzieningen, zowel in als boven de grond, bedraagt circa **€ 11 miljoen**. Dat is omgerekend naar het aantal inwoners circa **€ 8.650** per inwoner.

De oudste, nog bestaande, riolen in de gemeente stammen uit 1969. Dit betreft het drukriool van camping Stortemelk naar de Kampweg.

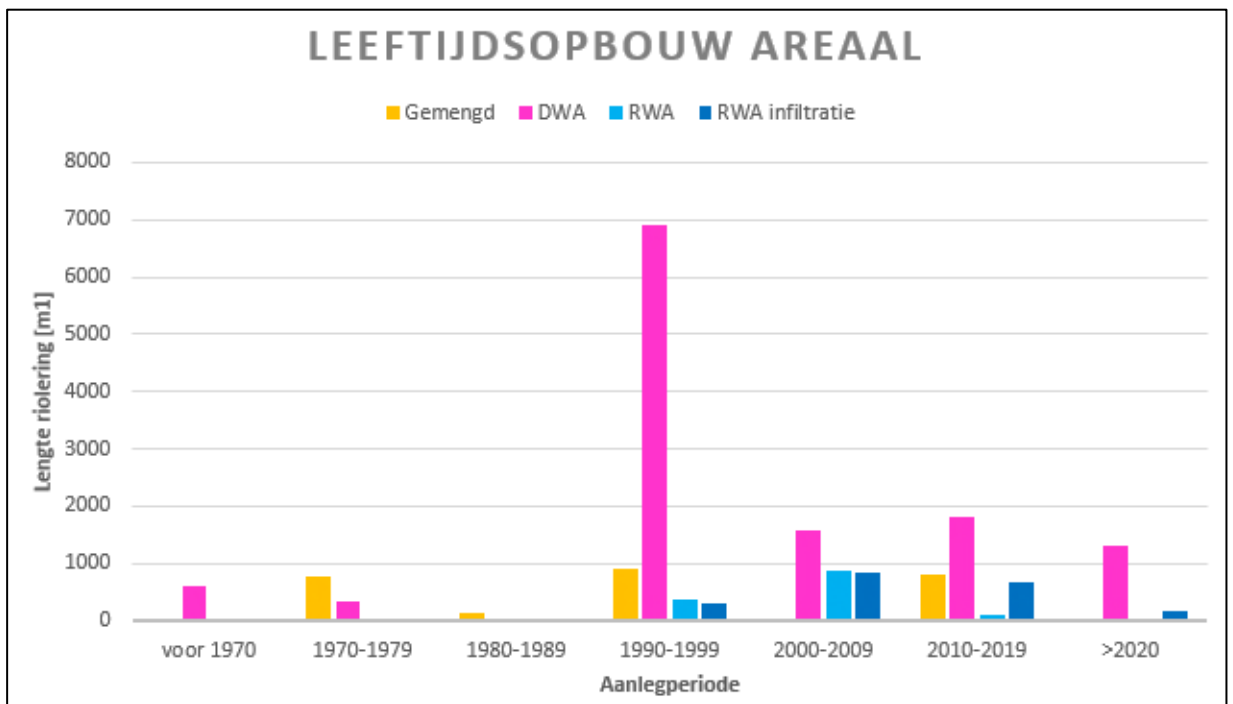
De riolen vormen verreweg het grootste aandeel binnen de voorzieningen. Maar daarnaast zijn ook de gemalen, kolken en lozingswerken onderdeel van de gemeentelijke voorzieningen. Onderstaande tabel toont een samenvatting van de arealen anno 2023.

Het aantal rioolaansluitingen is op dit moment onvoldoende inzichtelijk, daarom is hiervoor een inschatting gemaakt. De heffingen worden opgelegd door Afdeling Belastingen van de gemeente Leeuwarden op basis van drinkwateraansluitingen en wooneenheden. Hierdoor komt het voor dat percelen met gecombineerde functies meerdere aanslagen ontvangen terwijl het perceel slechts over één aansluiting op het riool beschikt. Naar verwachting ligt het aantal fysieke rioolaansluitingen in de praktijk daarom lager. In het GPWR Vlieland 2024-2027 wordt een advies opgenomen om dit te onderzoeken en inzichtelijk te krijgen.

Object	eenheid	aantal/hoeveelheid
inwoners (31-01-2023):	st.	1.254
rioolaansluitingen (31-01-2022) –aansluitingsgraad 100%	st.	1.072
straat- en troittoirkolken (peildatum 2023)	st.	250
vrijverval riolering stedelijk gebied:		
gemengd riool	km	2,6
Vuilwaterriool	km	12,5
Hemelwaterriool	km	1,4
hemelwater/infiltratieriool	km	2,0
totaal	km	18,5
gemalen en mechanische rioolleidingen:		
Hoofdgemalen	st.	8
minigemalen (buitengebied)	st.	14
Persleiding	km	13,9
lozingswerken:		
overloop bergingsvoorziening	st.	1
hemelwateruitlaten	st.	1
voorzieningen voor verwerking van hemelwater:		
Duikers	km	0,025
wadi's/bodempassages/waterbergingen	st.	2
voorzieningen voor verwerking van grondwater:		
Drainage	km	2,0
grondwatermeetpunten	st.	2

3.1 Leeftijdsopbouw en inspectiegraad vrijverval riolering

Wat betreft aanlegperiode en stelselkeuze wijkt het areaal vrijverval riolering af ten opzichte van het gangbare gemiddelde van gemeenten op het vaste land. Zo zijn op Vlieland vanaf 1990 gescheiden rioolstelsels gerealiseerd én vormt het gescheiden DWA riool veruit het grootste aandeel. Gemengde stelsels zijn slechts in beperkte mate aangelegd. Een andere afwijking betreft het aandeel hemelwaterriolering ten opzichte van vuilwaterriolering. Door de goede infiltratiemogelijkheden in de ondergrond kan op Vlieland zeer eenvoudig hemelwater worden geïnfiltreerd en is een hemelwaterriool nauwelijks noodzakelijk. Ten slotte wijkt de aanlegperiode af. Op Vlieland lag de piek in de aanlegperiode in de jaren 90¹, hetgeen te verklaren is doordat in die periode het stelsel in de duinhuizerterrein en het bedrijventerrein is aangelegd. Bij gemeenten op het vaste land is de piek in de aanlegperiode vaak de jaren 70 of 80. Verhoudingsgewijs is het areaal vrijverval riolering op Vlieland dus nog vrij jong. In onderstaand figuur is de leeftijdsopbouw van de vrijverval riolering weergegeven.

Figuur 1: Leeftijdsopbouw vrijverval riolering [bron: invulblad basisgegevens GPWR juni 2023]

Vanuit de beheerdata is te herleiden dat tussen 2007 en 2023 ca. 5,7 km vrijvervalriolering is geïnspecteerd. Dit komt overeen met 31% van het areaal.

3.2 Areaalontwikkeling planperiode

Op dit moment zijn voor de periode 2024-2027 geen nieuwbouwprojecten in de gemeente voorzien. Op Vlieland ligt alleen een optie tot inbreiding van woningbouw binnen de bestaande dorpskern. In de planperiode zijn door inbreiding ca. 30-40 nieuwe woningen te verwachten. De capaciteit van het bestaande rioolstelsel is hiervoor toereikend, omdat in het verleden veel hemelwater is afgekoppeld.

¹ Eerder lag de piek in aanlegperiode op Vlieland in de jaren 60, maar dit riool is inmiddels allemaal vervangen.

4. Wat hebben wij gedaan en wat moeten wij nog? - evaluatie huidig GRP

Zijn alle voorgenomen maatregelen uit het huidige GRP uitgevoerd, resteren er nog maatregelen en zo ja welke? Wat ging goed wat kan er eventueel beter. En hoe staan we er financieel voor? Had de organisatie voldoende kennis, capaciteit en middelen (budget) om de maatregelen goed uit te kunnen voeren? Bij de evaluatie én analyse van de behaalde uitvoeringsresultaten van het huidig GRP hebben we dat in beeld gebracht. Dit alles nemen we mee bij de totstandkoming van het nieuwe GPWR. De evaluatie is uitvoerig belicht in Hoofdstuk 3 van het achtergronddocument.

4.1 Doelstelling en speerpunten

In het huidige GRP (2016-2023) zijn onderstaande **speerpunten** benoemd:

1. *Voorkomen van wateroverlast (klimaatbestendig houden van de openbare ruimte), met name gericht op overlast door stortbuien;*
2. *Sluiten van de laatste riooloverstort op Vlieland²;*
3. *Verder optimaliseren van het beheer van persleidingen ;*
4. *Beter benutten regelgeving riolering.*

Daarmee lag de focus in het GRP (2016-2023) op het voldoen aan de wettelijke eisen en voortzetten van de lijn die in het daaraan voorafgaande GRP is ingezet. De evaluatie (Hoofdstuk 3 van het achtergronddocument) beschrijft ook in hoeverre de doelstellingen en speerpunten zijn behaald.

4.2 Activiteiten, maatregelen en projecten

Naast het GRP is in 2016 gelijktijdig het Basisrioleringsplan (BRP) opgesteld waarin het stelsel hydraulisch is getoetst. In deze plannen is benoemd welke concrete activiteiten, maatregelen en projecten benodigd zijn om invulling te geven aan de zorgplichten, doelstelling en speerpunten.

Conclusie

Vanuit het vigerend GRP (2016-2023) was in de planperiode uitgegaan van ruim €2.1 miljoen aan vervangingsinvesteringen. Een deel van de geplande vervangingsinvesteringen is niet geactiveerd, maar uit onderhoudsgelden betaald. Dit geldt bijvoorbeeld voor de vervanging van rioolpompen. Daarnaast weken de gemaakte kosten af van de geraamde kosten (veelal vielen de kosten lager uit). Hierdoor staat de voorziening op de peildatum (01-01-2023) op een hoger peil dan in het GRP (2016-2023) geprognosticeerd.

Uit de evaluatie blijkt dat 85% van de geplande activiteiten is uitgevoerd en gerealiseerd. De rest is uitgesteld (15%) of vervallen (< 1%). In dit GPWR Vlieland 2024-2027 (paragraaf 3.2 van het achtergronddocument) wordt beoordeeld of de ‘openstaande’ activiteiten nog nodig zijn en zo ja wanneer deze uitgevoerd worden.

4.3 Financiën huidige GRP

De uitvoering van activiteiten, maatregelen en projecten voor het GRP resulteert in lasten, zoals exploitatielasten, personeelslasten en kapitaalslasten. De opbrengsten (baten) bestaan vooral uit de inkomsten uit rioolheffing. De jaarlijkse totale lasten worden afgezet tegen de baten. Het saldo van de jaarlijkse lasten en baten komt ten gunste of juist ten laste van de voorziening. Er wordt geen geld aan de algemene middelen onttrokken.

² Dit is inmiddels gerealiseerd door het aanbrengen van een klep in de overstort

De stand van de voorziening (peildatum 01-01-2023) is in werkelijkheid duidelijk hoger dan de berekende prognose in het GRP (2016-2023). De voornaamste redenen van deze afwijking zijn:

- Een deel van de geplande activiteiten is niet uitgevoerd of vervallen, waardoor deze uitgaven nog niet uit de voorziening zijn geactiveerd;
- De investeringen die wel zijn uitgevoerd zijn in kosten lager uitgevallen dan geraamd in het GRP;

De baten waren in de planperiode in lijn met de verwachte baten uit de rioolheffing, waardoor deze weinig invloed hadden op de stand van de voorziening.

4.4 De organisatie

De achterliggende jaren heeft de organisatie een groot deel van de geplande activiteiten uit het huidig GRP kunnen uitvoeren. Hiermee lijkt de capaciteit van de eigen organisatie grotendeels op orde. De organisatie vormt echter een belangrijk aandachtspunt voor de uitvoering van de activiteiten in het GPWR 2024-2027. Daarom is in dit GPWR bepaald wat de benodigde formatie is voor de komende planperiode (paragraaf 7.4 van het achtergronddocument).

Een analyse aan de hand van de formatiescan van Rioned 2023 laat zien dat er voor de organisatie een uitdaging ligt om het uitvoeringsprogramma voor voorkeursscenario C: Klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit uitgevoerd te krijgen. Met name voor beleid en strategische vraagstukken, het beheer en voorbereidingen van de vervangingsinvesteringen is meer capaciteit (ca. 0,71 fte per jaar) nodig. Dit is een veelvoud van wat er bij de binnendienst in 2022 (ca. 0,09 fte) aan het taakveld riolering werd besteed.

Over het geheel bekeken is er voor uitvoering van voorkeursscenario C: Klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit vanuit het taakveld riolering ca. 0,82 fte per jaar benodigd om het gekozen scenario uit te voeren. Dit is een factor 2 meer dan de capaciteit die in 2022 aan het taakveld riolering is besteed (ca. 0,40 fte).

5. Waar willen we naar toe? - ambitie

Ondanks de taakstellingen en wettelijke verplichtingen die ons vanuit Europese en landelijke wet- en regelgeving worden opgelegd is er nog ruimte om op onderdelen te differentiëren of te nuanceren. Daarnaast dienen er op onderdelen ook (beleids)keuzes gemaakt te worden. Denk daarbij aan lokale omstandigheden en welke rol en verantwoordelijkheden de gemeente neemt en wat zij van haar inwoners verwacht.

5.1 Wat is onze ambitie?

De ambitie is het bereiken van het gewenste kwaliteitsniveau voor riolering en water op Vlieland. De ambitie stelt ons een doel en geeft aan wat voor product (o.a. streefbeelden) wij willen bieden aan inwoners, ondernemers maar ook aan bezoekers (o.a. toeristen). Bij het bepalen van de ambitie zijn er nog keuzemogelijkheden in kwaliteit. Elk kwaliteitsniveau heeft bijbehorende voordelen en consequenties. Oftewel: elke kwaliteit heeft een ander prijskaartje.

5.2 Ambitie

Op 18 december 2023 heeft de raad gekozen voor ambitiescenario C: Klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit. Op basis van een aantal kwaliteitsaccenten per thema is deze ambitie vertaald en uiteindelijk omgezet naar een activiteitenprogramma (wie, wat, waar en wanneer). Voor de kwaliteitsaccenten is gekeken naar relevante en nieuwe ontwikkelingen in de (afval)waterketen (zie kader rechts) en ingezoomd op onderstaande punten:

- Hoe draagt riolering en water bij aan een gezonde en veilige leefomgeving op Vlieland?
- Op welke wijze gaan we (binnen riolering en water) het energieverbruik verlagen, de circulariteit vergroten en het bewustzijn bij de inwoners omtrent duurzaam leven versterken?
- Op welke wijze houden wij rekening met een veranderend klimaat en de gevolgen hiervan voor riolering en water?
- Hoe willen wij invulling geven aan de differentiatie van het tarief riool- en waterheffing?

De uitdagingen in de (afval)waterketen:

Binnen de waterketen krijgen we de komende jaren te maken met uitdagingen.

Eén van de uitdagingen is de verandering van het klimaat. Zo verandert bijvoorbeeld de manier waarop het regent in Nederland. Het regent vaker en harder, met lokaal soms grote verschillen. Dat betekent dat we de buitenomgeving adaptief moeten inrichten om dat regenwater goed op te kunnen vangen.

Daarnaast bevat het afvalwater steeds meer nieuwe milieuvreemde stoffen zoals medicijnresten, hormonen en microplastics. Dat vraagt dus mogelijk om andere manieren van inzameling en nieuwe manieren van zuivering om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het water goed blijft.

Ook verandert langzaam onze visie op afvalwater. Het afvalwater zit namelijk vol schaarse en waardevolle grondstoffen. Veel van deze grondstoffen worden op dit moment nog geloosd met het gezuiverde afvalwater. Dat gaat de komende jaren veranderen.

Tenslotte krijgen de inwoners meer verantwoordelijkheid doordat de overheid een stapje terug doet op het gebied van ruimtelijke ordening. Er is steeds meer ruimte voor burgerparticipatie of overheidsparticipatie.

5.3 Kwaliteitsaccenten per thema

Gezonde leefomgeving

- We hebben op Vlieland het traditionele rioolbeheer nu goed geregeld. Al het afvalwater wordt ingezameld via riolering en centraal gezuiverd. Daarmee is de aansluitingsgraad op Vlieland 100%. Tevens is de laatste resterende overstort op de Waddenzee gesaneerd, waardoor alleen nog (relatief) schoon hemelwater wordt afgevoerd naar de zee. Ook de technische staat van onze riolering is op orde. Dit moet zo blijven;
- De gemeente heeft de voorbije periode ingezet op het verminderen van het areaal gemengde riolering (waar dit kan). Dit heeft tal van voordelen, zoals het gescheiden houden van vuil- en schoonwaterstromen, een efficiënter zuiveringsproces en aanvulling van grondwater middels infiltratie van hemelwater. Wij blijven de komende jaren hierop verder inzetten waarbij we vooral kijken naar het benutten van kansen (o.a. door bij renovatieprojecten gescheiden stelsels te realiseren of in te zetten op infiltratie van hemelwater waar dit kan);
- Voor Vlieland is grondwater van goede kwaliteit van essentieel belang. Het eiland is zelfvoorzienend als het gaat om de (afval)waterketen en wil dit in de toekomst ook blijven. De zoete grondwaterbel onder het eiland dient als bron voor voldoende en schoon drinkwater. In de zomer neemt de drinkwatervraag door toerisme op het eiland hard toe. Om te voorkomen dat er een tekort aan zoet grondwater ontstaat kan gekeken worden naar zowel de vraag- als aanbodzijde. De gemeente wil hierin de komende jaren een actieve rol nemen door in te zetten op besparing van het drinkwaterverbruik. Dit gaat om zowel het creëren van bewustzijn, het zoeken van samenwerking met de belangrijke stakeholders (bewoners, WoonFriesland, de Ondernemersvereniging en Vitens) als het nemen van maatregelen (zoals het opvangen en hergebruiken van hemelwater bij openbare en mogelijk ook particuliere gebouwen);
- We willen onze inwoners en ondernemers ertoe bewegen bij te dragen aan een gezonde leefomgeving. Hiervoor stellen wij een hemelwaterverordening op die moet bijdragen aan het nemen van maatregelen op eigen terrein. Tevens zetten wij in op advies en communicatie rondom het nemen van deze maatregelen en de duurzaamheid hiervan;
- We werken nu met een piepsysteem en blijven dit doen. Bij meldingen over geurhinder en overlast door verontreiniging zoeken we naar een gezamenlijke oplossing.

De leefomgeving op Vlieland

Strategie

- ✓ Het traditionele rioolbeheer is op orde en wordt op orde gehouden;
- ✓ Bij renovatietrajecten wordt gekeken naar kansen om gescheiden stelsels te realiseren of in te zetten op infiltratie van hemelwater waar dit kan;
- ✓ We gaan de komende jaren een actieve rol nemen in de besparing van drinkwaterverbruik door bewustzijn te creëren, samenwerking te zoeken met de belangrijke stakeholders en het nemen van maatregelen;
- ✓ Door het opstellen van een hemelwaterverordening en inzet op advies en communicatie bewegen wij onze inwoners en ondernemers tot het bijdragen aan een gezonde leefomgeving door het nemen van maatregelen op eigen terrein;
- ✓ We blijven werken middels het piepsysteem en zoeken bij meldingen over geurhinder of overlast door verontreiniging naar een gezamenlijke oplossing.

Energie en duurzaamheid

- Bij civiele werken sluiten wij aan bij wat de huidige tijd van ons vraagt en de markt kan leveren;
- Wij zetten in op het elektrificeren van ons wagenpark en eigen materieel;
- Wij stimuleren nieuwe ontwikkelingen. Bij aanbestedingen van toekomstige projecten gaat duurzaamheid als selectiecriteria meewegen;
- In onze contracten/bestekken gaan wij circulariteit als selectiecriteria opnemen. Om dit op een juiste wijze te kunnen doen en vormgeven is een marktonderzoek nog noodzakelijk;
- Bij nieuwbouw- en renovatieprojecten passen wij zoveel mogelijk herbruikbare of gerecyclede materialen toe;
- Bij het vervangen van leidingen wordt in principe ingezet op het verwijderen van de oude leidingen;
- We verkennen de mogelijkheden voor het terugwinnen van energie en grondstoffen uit de (afval)waterketen (thermie). Zo maken wij inzichtelijk of thermie kan bijdragen aan het realiseren van warmtebronnen die kunnen bijdragen aan de energietransitie op Vlieland.

Naar een CO2 neutrale uitvoering van projecten.

Strategie

- ✓ We zetten in op het elektrificeren van ons wagenpark en eigen materieel;
- ✓ In toekomstige projecten vormt duurzaamheid en circulariteit een uitgangspunt. We nemen dit op als criteria in de gunning van werkzaamheden. Als dit tot hogere projectkosten leidt is dat acceptabel;
- ✓ Bij nieuwbouw- en renovatieprojecten passen wij zoveel mogelijk herbruikbare of gerecyclede materialen toe;
- ✓ Bij vervanging van leidingen worden oude leidingen in principe verwijderd;
- ✓ We verkennen de mogelijkheden van thermie uit de (afval)waterketen als bijdrage aan het vormgeven van de energietransitie op het eiland.

Wateroverlast en wat wij nog acceptabel achten

- Op dit moment zijn wij nog niet volledig klaar voor klimaatveranderingen. Bekende knelpunten worden aangepakt en daar gaan wij de komende jaren mee door. Op plaatsen waar op dit moment sprake is van een knelpunt wateroverlast betrekken wij in toenemende mate het particulier terrein voor het kunnen realiseren van maatregelen en doen een beroep op onze inwoners en ondernemers (bijvoorbeeld door ontsteden of het toepassen van waterdoorlatende verhardingen). In laatste instantie maken wij gebruik van mogelijkheden tot dwang middels het opstellen en vaststellen van een hemelwaterverordening;
- Bij renovatieprojecten gaan we nog explicieter kijken naar het effect van klimaatverandering op het functioneren van de (riool)systemen in de toekomst. Op locaties waar de (riool)systemen nu nog voldoende functioneren kunnen door een veranderend klimaat in de toekomst alsnog problemen ontstaan. Er wordt gezocht naar oplossingen om te zorgen dat deze (riool)systemen aan de hieraan gestelde eisen blijven voldoen. Aangaande oplossingen oriënteren wij ons breed (zowel bovengrondse als ondergrondse maatregelen) en maken een doelmatigheidsafweging. Als wachten op renovatie niet mogelijk is zullen we eerder maatregelen nemen;
- Voor nieuwbouwlocaties houden wij bij het ontwerp reeds rekening met een veranderend klimaat en stellen eisen aan het ontwerp. Door eisen te stellen aan de ontwatering, de bouwpeilen en het functioneren tijdens extreme neerslagsituaties worden problemen in de toekomst zoveel mogelijk voorkomen.

Knelpunten voor wateroverlast blijven we aanpakken, we betrekken in toenemende mate particulier terrein.

Strategie

- ✓ We blijven de komende periode inzetten op het aanpakken van bekende knelpunten aangaande wateroverlast. Wel zien we dat we dit niet alleen kunnen. Daarom betrekken we het wetterskip en onze inwoners en ondernemers hier nadrukkelijker bij;
- ✓ Bij renovatietrajecten gaan we effecten van klimaatverandering nog explicieter in beeld brengen. We zoeken breed (zowel ondergronds als bovengronds) naar oplossingen en maken een doelmatigheidsafweging;
- ✓ Voor nieuwbouwlocaties stellen wij eisen aan het ontwerp aangaande een veranderend klimaat om problemen in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen.

Omgang met schoon hemelwater

- De eerste stap is logischerwijs zelf het goede voorbeeld geven. Daar hebben wij de afgelopen periode grote stappen in gezet. In de openbare buitenruimte is al veel gerealiseerd. Daar gaan we mee door, maar vanaf nu betrekken wij ook actiever het particulier terrein (het afkoppelen van daken en verharding en het beperken van de afvoer van die terreinen). Wij communiceren hierover met WoonFriesland en onze bewoners en proberen meekoppelkansen te verzilveren. Wij prioriteren hierbij op gebieden waar overlast/gevoeligheid bekend is, maar laten ons hier niet door beperken;
- Er wordt een hemelwaterverordening op- en vastgesteld om een duurzame omgang met schoon hemelwater op eigen terrein te stimuleren. Vlieland biedt op veel locaties uitstekende mogelijkheden om hemelwater op eigen terrein te verwerken. De kaart uit het GRP 2016-2023, waarop is vastgesteld op welke locaties geen infiltratievoorzieningen worden aangelegd, blijft van kracht en is als Bijlage opgenomen in het huidige GPWR;
- De aanleg van afkoppelvoorzieningen in de openbare buitenruimte blijven we uitvoeren indien dit noodzakelijk wordt geacht. Als dit niet het geval is dient hemelwater op eigen terrein te worden verwerkt, hetgeen wordt vastgelegd in de hemelwaterverordening. We stimuleren hergebruik van water vanuit drinkwaterbesparingsoogpunt en onderzoeken in hoeverre de gemeente kan bijdragen middels een subsidie en/of tegemoetkoming;
- Bij het scheiden van hemelwater van het riool is het belangrijk dat het infiltrerende of naar zee afstromende water ook echt schoon is. Daarom nemen we maatregelen om te voorkomen dat afval in hemelwaterleidingen terecht komt middels bewustwording en een aanduiding bij hemelwaterkolken.

Bestaande wadi voor waterberging, retentie en infiltratie in combinatie met versterking biodiversiteit.

Strategie

- ✓ Wij geven als gemeente het goede voorbeeld, dit blijven we doen. We verwachten ook van anderen (o.a. inwoners, ondernemers en woningcorporaties) een actieve houding. Daarom stellen we een hemelwaterverordening op- en vast als stok achter de deur. In eerste instantie kijken we naar de mogelijkheden tot stimuleren middels een bijdrage in de vorm van een subsidie/tegemoetkoming;
- ✓ We zetten alleen nog in op het realiseren van afkoppelvoorzieningen indien dit noodzakelijk wordt geacht. Anders is het uitgangspunt verwerken van hemelwater op eigen terrein;
- ✓ We plaatsen tegels bij hemelwaterkolken om bewustwording te creëren en hiermee afval in schone hemelwaterstromen zoveel mogelijk te voorkomen.

Natuurwaarden en verhardingen

- Bij het zoeken naar klimaatadaptieve oplossingen kijken we naar de mogelijkheden buiten het dorp. Vlieland heeft veel natuurgebied waar grote hoeveelheden (hemel)water niet direct voor overlast zorgen en zelfs wenselijk kunnen zijn. Door samen op te trekken met Staatsbosbeheer en het wetterskip worden mogelijkheden die positief uitpakken voor zowel bebouwd als onbebouwd gebied verkend en benut;
- We gaan strakker toezien op het verharden van percelen en gaan overwegen de (semi)verharde percelen ook financieel te belasten volgens het principe kostenveroorzaker betaalt. De gemeente moet immers meer maatregelen treffen c.q. kosten maken om het afstromende hemelwater in riolering op te vangen, te transporteren en af te voeren, danwel te laten infiltreren in de bodem. Dit past binnen het onderzoek dat we uitvoeren naar het verbreden van de heffingsgrondslag.

Waterberging in combinatie met versterken landschappelijke karakteristiek.

Strategie

- ✓ We gaan met Staatsbosbeheer en het wetterskip kijken naar mogelijkheden om klimaatadaptieve oplossingen te zoeken in natuurgebied, hetgeen positief kan uitpakken voor zowel bebouwd als onbebouwd gebied;
- ✓ We gaan binnen het onderzoek naar het verbreden van de heffingsgrondslag ook strakker toezien op het verharden van percelen en overwegen om deze (semi)verharde percelen ook financieel te belasten, volgens het principe kostenveroorzaker betaalt.

6. Wat betekent dit voor de financiën – de financiële paragraaf

6.1 Geraamde uitgaven van het voorkeursscenario

Om het beoogde kwaliteitsprofiel te realiseren c.q. handhaven zal de gemeente diverse activiteiten uit moeten voeren, namelijk:

Planvorming en onderzoek	Om tot doelmatige keuzes en planning van maatregelen te komen is jaarlijks onderzoek & planvorming nodig. Dit vraagt om actueel inzicht in omvang, toestand en functioneren van het areaal (inclusief het bijhouden van beheerdata).
Onderhoud regulier	De reguliere activiteiten die nodig zijn voor het feitelijk in stand houden van het areaal. Zoals het reinigen van riolen, onderhoud aan gemalen, kolkenzuigen, elektriciteitskosten gemalen e.d.
Investerings: vervanging en verbetering	Ingrijpende levensduur verlengende renovatiewerkzaamheden aan bestaande voorzieningen om deze weer te laten voldoen aan het beoogd kwaliteitsniveau (evenaren nieuw aanleg), zoals het relinen van vrijverval riolering. Het compleet vervangen van bestaande voorzieningen, door nieuwe voorzieningen, die niet meer voldoen aan het beoogd kwaliteitsniveau en door middel van groot onderhoud niet meer teruggebracht kunnen worden naar dit niveau.
Personeel, overhead & facilitair	Om het scenario te realiseren (en te bekostigen) is een organisatie met deskundig personeel en materieel nodig. Ook facilitaire zaken zoals huisvesting, laptops/computers, bureaus etc. dienen bekostigd te worden.

Voor het voorkeursscenario zijn de (contouren van de) geraamde uitgaven van deze activiteiten over de periode 2024-2027 bepaald. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten van toepassing:

- De geraamde bedragen zijn op prijspeil 2023 en moeten dan ook in de toekomst met de dan geldende prijsindex worden gecorrigeerd.
- Alle geraamde bedragen zijn exclusief btw (deze worden separaat inzichtelijk gemaakt in het kostendekkingsplan).
- De investeringen zijn inclusief toeslagen voor voorbereiding en toezicht en 20% eiland toeslag;
- Bij de ramingen is geen rekening gehouden met een toeslag als gevolg van areaaluitbreidingen.

Met behulp van de aangeleverde data zijn voor de planperiode de vervangings- en verbeteringsmaatregelen vertaald tot concrete projecten met (jaar)planning. Voor de vervangings- en verbeteringsmaatregelen buiten de planperiode zijn investeringsramingen opgenomen. Deze worden gedurende de planperiode vertaald naar concrete projecten. Onderstaande tabel toont de budgetspecificatie van de planperiode.

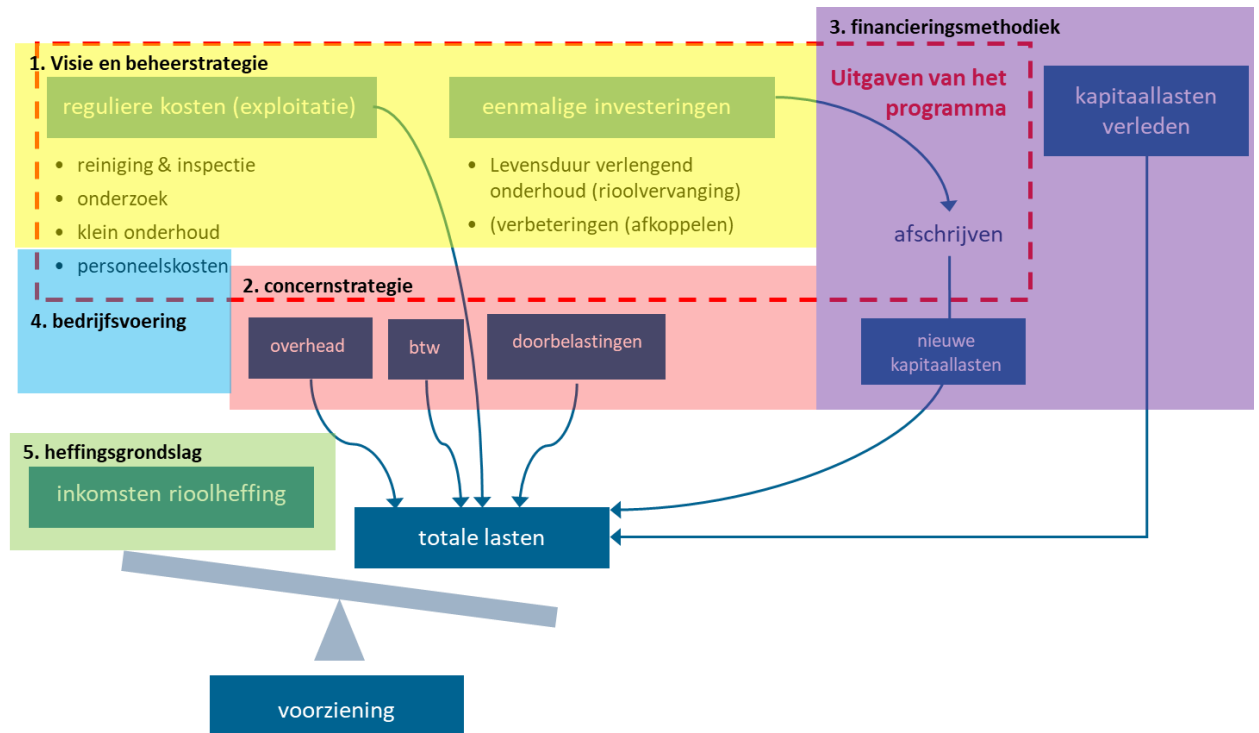
Tabel 1: Budgetspecificatie planperiode 2024-2027

Geraamde uitgaven periode 2024-2027		
	geraamde uitgave	aandeel
Planvorming en onderzoek	€ 212.500	11 %
Onderhoud regulier	€ 244.800	12 %
Investerings: vervanging en verbetering	€ 1.084.600	54 %
Personeel, overhead & facilitair	€ 470.000	23 %
totale uitgaven	€ 2.011.900	
totaal te dekken lasten (gemiddeld per jaar)	€ 360.100	

Meer dan de helft van de geraamde uitgaven bestaat uit investeringsuitgaven. Deze worden (conform de kaders van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)) geactiveerd en komen als kapitaallasten ten laste van de begroting. Hiermee worden uitgaven gelijkmatiger verdeeld en pieken afgevlakt. Dit voorkomt sterke fluctuaties van het rioolheffingstarief. Dit principe is vergelijkbaar met een hypotheek op een woning. Dit verklaart ook waarom de te dekken lasten in de planperiode lager liggen dan de daadwerkelijke uitgaven in de planperiode.

6.2 Balans te dekken lasten versus inkomsten uit de heffing

De uitgaven voor uitvoering van de gemeentelijke watertaken worden gedekt vanuit de rioolheffing die door de inwoners en ondernemers in de gemeente bijeengebracht wordt. In onderstaand figuur is de balans tussen de rioolheffing en de lasten weergegeven.

Figuur 2: Balans te dekken lasten versus inkomsten uit de heffing

De lasten van de watertaken worden door de volgende 5 componenten bepaald:

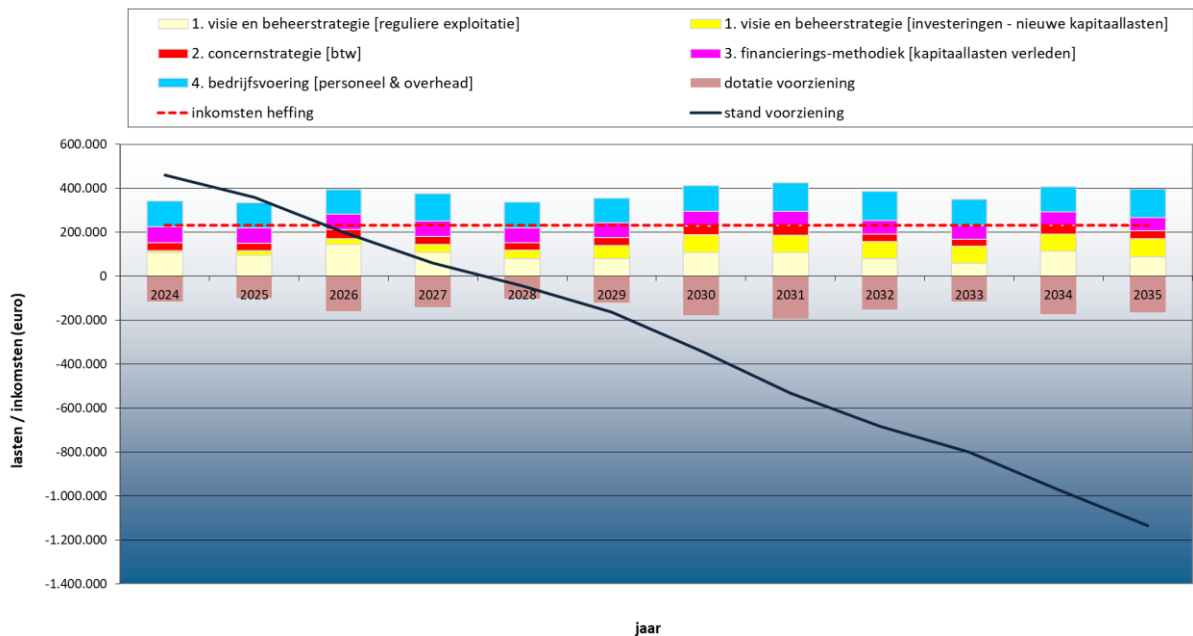
1. Visie en beheerstrategie (geel) a. Beheerambitie en verschil in kwaliteitsniveaus b. Begroting en meerjarenplanning levensduur verlengend onderhoud en vervanging c. Beheerstrategie; risico's en effecten 2. Concernstrategie (rood) a. Doorbelastingen b. Overhead c. Compensabele BTW	3. Financieringsmethodiek (paars) a. Kapitaallasten verleden b. Activeren of sparen c. Afschrijvingstermijnen d. Opbouw voorziening 4. Bedrijfsvoering (blauw) a. Zelf doen of uitbesteden b. Samenwerking 5. Heffingsgrondslag (groen)

Binnen deze componenten heeft de gemeente een aantal keuzemogelijkheden. Deze keuzemogelijkheden hebben invloed op de hoogte van de kosten en de hoogte van de rioolheffing. In hoofdstuk 8 van het naslagwerk zijn deze componenten in detail toegelicht.

Voor dit nieuwe GPWR worden binnen de uitgangspunten van de financieringsmethodiek en de bedrijfsvoering geen wijzigingen doorgevoerd. De uitgangspunten zoals die in het huidig GRP (planperiode 2016-2023) zijn vastgesteld vormen ook het uitgangspunt voor de komende planperiode 2024-2027.

6.3 Lastenontwikkeling planperiode en middellange termijn

Onderstaand figuur toont de te dekken lasten in de komende planperiode (inclusief een doorkijk t/m 2035) onderverdeeld naar de componenten zoals omschreven in de vorige paragraaf. De inkomsten via de rioolheffing zijn op het niveau van 2024 gepresenteerd.

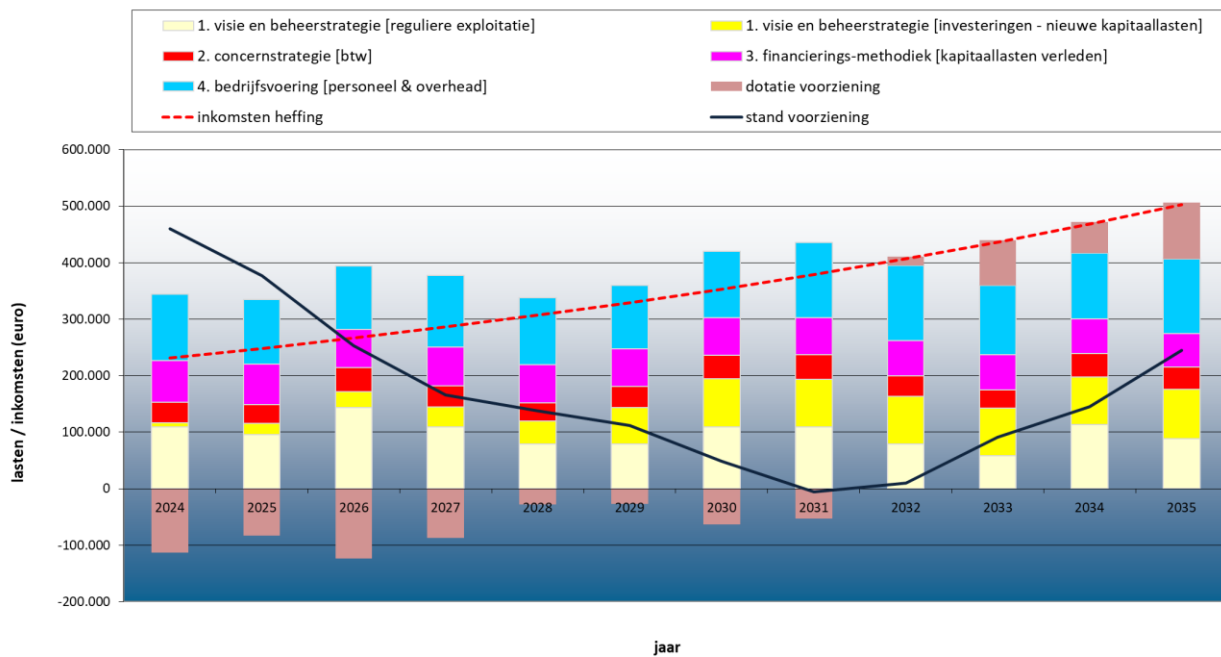
Figuur 3: Lastenontwikkeling scenario C met rioolheffing op niveau 2024

In de planperiode 2024-2027 zijn de gemiddeld te dekken lasten €360.100 per jaar. Na de planperiode, op middellange termijn, blijven de lasten grofweg gelijk. Ondanks dat er minder investeringen op de planning staan voor de periode na 2029, zullen de kapitaallasten uit het verleden de lasten op ongeveer hetzelfde peil houden.

Met het huidig niveau van de heffing (prognose inkomsten 2024 van €231.500) zijn de lasten aanzienlijk hoger dan de baten. In 2024 is er sprake van een dekkingsgraad van 67%. Hoewel de voorziening dit verschil kan opvangen, zal deze met de huidige heffing rond 2028 leeg geraken. Om te voorkomen dat de voorziening volledig uitgeput wordt, zal het niveau van de rioolheffing moeten stijgen. Uitgaande van een geleidelijke groei zal het niveau van de heffing jaarlijks met 7,3% moeten stijgen vanaf 2025.

Figuur 4 toont de lasten- en batenontwikkeling bij het voorkeursscenario voor de planperiode (met een doorkijk tot en met 2035) onderverdeeld naar de componenten zoals omschreven in de vorige paragraaf met de toename in rioolheffing van 7,3% per jaar. Hieruit wordt duidelijk dat de voorziening in de planperiode weliswaar afneemt, maar in 2027 nog voldoende reserve heeft. De doorkijk toont aan dat 2031 het jaar is waarop de voorziening het laagste niveau bereikt (nagenoeg 0).

Doordat in het kostendeckingsmodel is gerekend met een blijvende stijging in de rioolheffing van 7,3% per jaar, loopt de voorziening na 2032 weer op. Aangezien er voor de periode 2032-2041 met de huidige inzichten geen grote pieken in lasten worden voorzien lijkt het niet noodzakelijk de rioolheffing verder te verhogen na 2032 en kan de rioolheffing voor die periode op het peil 2032 worden behouden. Aangezien deze situatie zich voordoet ruim buiten de planperiode van het GPWR is deze onzeker en dient deze te worden herbekeken bij het opstellen van toekomstige plannen. In Figuur 4 is de situatie getoond waarin de rioolheffing ook na 2032 met 7,3% per jaar blijft stijgen.

Figuur 4: Lasten- en batenontwikkeling scenario C met geleidelijke groei rioolheffing (7,3%)

7. Hoe gaan we het bekostigen? – heroverweging heffingsgrondslag

De scope van de gemeentelijke watertaken wordt steeds breder. Klimaatverandering heeft een steeds grotere impact op hoe we binnen de openbare ruimte omgaan met opvang en verwerking van schoon hemelwater. Aanpak van wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte. De gemeentelijke watertaken, voortkomend uit de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater, hebben niet enkel meer betrekking op de rioleringsbuizen onder de grond.

7.1 Huidige heffingsgrondslag

Op dit moment betalen mensen met een woning of bedrijfspand in Vlieland mee aan de aanleg en het onderhoud van het riool in de gemeente. Er wordt een aanslag rioolheffing verstuurd aan de eigenaar en/of gebruiker van de woning of het bedrijfspand. De gemeente hanteert een gestaffeld heffingstarief voor het gebruikersdeel, dit ziet er voor het belastingjaar 2024 als volgt uit:

- Elke eenheid afvalwater (van 50 m³, of een gedeelte daarvan) van 1 tot en met 300 m³ wordt aangeslagen voor €57,88 per eenheid;
- Elke eenheid afvalwater (van 100 m³, of een gedeelte daarvan) van 301 tot en met 1000 m³ wordt aangeslagen voor €115,76 per eenheid;
- Elke eenheid afvalwater (van 1000 m³, of een gedeelte daarvan) vanaf 1001 m³ wordt aangeslagen voor €1.152,42 per eenheid;

Het idee van dit gestaffelde systeem is gestoeld op de gedachte dat de kostenveroorzaker/baat hebbende betaalt en dat op die manier duurzamer met drinkwater wordt omgesprongen.

Aandachtspunten en kwetsbaarheden

Er zijn een aantal aandachtspunten en kwetsbaarheden bij de huidige heffingsgrondslag:

- Het duurzaamheids- en waterbewustzijnsprincipe is goed geborgd, immers wordt meer rioolheffing betaald bij een hoger verbruik van drinkwater. Dit legt de hoogste lasten bij de kostenveroorzaker/baat hebbende en stimuleert een duurzamere omgang met drinkwater;
- Het geeft geen invulling aan de verbrede gemeentelijke watertaken, immers heeft iedereen baat bij de aanpak van wateroverlast en verdroging in de openbare ruimte. Dit beperkt zich niet langer tot mensen met een rioolaansluiting;
- Er zit door het gestaffelde systeem een groter risico op schommelingen in de inkomsten vanuit de rioolheffing. Bijvoorbeeld als mensen bewuster omgaan met drinkwaterverbruik en daardoor in een andere staffel vallen, maar ook als er een jaar is waarin het drinkwaterverbruik lager is (door andere weersomstandigheden). Echter zijn tot nu toe de schommelingen op Vlieland beperkt gebleven. Om zuinig omgaan met (drink)water blijvend te stimuleren is het belangrijk het principe van een staffel te behouden.

7.2 Nieuwe modelverordening rioolheffing

Om recht te doen aan de steeds breder wordende invulling van de gemeentelijke watertaken heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) de Modelverordening Rioolheffing in september 2021 vervangen door de nieuwe Modelverordening Riool- en Waterzorgheffing. In deze nieuwe heffing worden zoveel mogelijk percelen betrokken, omdat iedereen van algemene maatregelen in de publieke ruimte profiteert. Vanuit het VNG worden er 3 modellen voor de verordening Riool- en Waterzorgheffing aangeboden.

7.3 Overgang van rioolheffing naar Riool- en Waterzorgheffing

Door de nieuwe modelverordening is een verruiming van de heffingsgrondslag mogelijk. Immers, het draait bij een riool- en waterzorgheffing niet alleen meer om de buizen onder de grond.

Ook op maaiveld worden maatregelen genomen om de buitenruimte veilig en bewoonbaar te houden. Daar hebben alle inwoners baat bij.

Nu ligt er dus de mogelijkheid om alle percelen belastingplichtig te stellen, ongeacht of er sprake is van een aansluiting op of afvoer via de riolering. Nu de gemeente Vlieland extra gaat inzetten op het klimaatadaptief inrichten van de buitenruimte, hetgeen wordt bekrachtigd door de keuze voor scenario C: klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit, sluit deze verbrede heffingsgrondslag daar goed bij aan.

7.4 Overgang naar de riool- en waterzorgheffing is complex en moeten we zorgvuldig doen

Een verbrede heffingsgrondslag is duidelijk te onderbouwen, maar vergt wel een zorgvuldig proces. De omschakeling dient goed voorbereid te worden.

Er dient bepaald te worden of het huidig administratiesysteem (bij de Afdeling Belastingen van de gemeente Leeuwarden) geschikt is voor de omzetting van de heffingsgrondslag die nu nog is gebaseerd op drinkwaterverbruik. Tevens dient nagegaan te worden of er koppelingen zijn met systemen van derden. Daar komt maatwerk bij kijken.

Ook moet een overgang goed worden gecommuniceerd met alle betrokken (burgers én bedrijven). Daarin moeten we duidelijk uitleggen waarom we deze overstap maken én wat de consequenties zijn.

Tenslotte én het meest belangrijk. De nieuwe grondslag moet juridisch houdbaar en waterdicht zijn. Een kritische juridische toets is dus een randvoorwaarde.

Dit is een complex traject dat zorgvuldig moet worden doorlopen. Daarom is deze overgang niet meegenomen tijdens het planproces van dit GPWR. De voorbereidingen en het inzichtelijk maken van de gevolgen van de omschakeling worden in de loop van de planperiode van dit GPWR 2024-2027 uitgevoerd. Hiermee zal ook de besluitvorming voor een omschakeling in heffingsgrondslag in een separaat traject plaats vinden.

8. Hoe gaan we verder?

Na opstellen van dit nieuwe GPWR wordt het door het college vastgesteld en aan de raad gepresenteerd. Het wordt gepubliceerd via de daarvoor gebruikelijke kanalen.

De financiële paragraaf wordt verder uitgewerkt en opgenomen in het MJOP riolering. Tevens wordt verder onderzoek gedaan naar een nieuwe verordening riool- en waterzorgheffing.

De organisatie gaat de komende planperiode samen met alle stakeholders aan de slag met de uitvoering van het nieuwe GPWR. De strategie met de acties hiervoor zijn vastgelegd in Hoofdstuk 5 van dit hoofdrapport, waarbij het activiteitenprogramma is opgenomen in Hoofdstuk 7 van het achtergronddocument. Jaarlijks zal verantwoording worden afgelegd aan management en bestuur.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Zutphenseweg 31D
7418 AH Deventer
Postbus 321
7400 AH Deventer
T. +31 6 15 03 96 31
E. Ruud.Boom@Anteagroup.nl

Copyright © 2024

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@antegroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontleen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl